

ПАНОРАМА ЮВІЛЕЙНИХ КОНЦЕРТІВ ВИДАТНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КОМПОЗИТОРКИ ЛЕСИ ДИЧКО

1. Лебедева І.О. О.Н. Благовидова – педагог. – Москва: Музика, 1984.
2. Мистецтво України: Біографічний довідник / Упор.: А.В. Кудрицький, М.Г. Лабінський. За ред. А.В. Кудрицького. – К.: “Українська
- енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 1997. – 700 с.
3. Українська радянська енциклопедія: [у 12-ти т.] / гол. ред. М.П. Бажан; редкол.: О.К. Антонов та ін. – 2-ге вид. – К.: Головна редакція УРЕ, 1974–1985.

Стаття надійшла до редакції 29.11.2016

УДК 78.071.1(477):78.082.4

Олександра Німилович, доцент кафедри музикознавства та фортепіано
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ПАНОРАМА ЮВІЛЕЙНИХ КОНЦЕРТІВ ВИДАТНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КОМПОЗИТОРКИ ЛЕСИ ДИЧКО

У статті подається панорама ювілейних концертів видатної композиторки сучасності Лесі Дичко, розкриваються творчі контакти мисткині, аналізуються виконання нових творів відомими співаками і хоровими колективами України.

Ключові слова: музика, композитор, концерт, інтерпретація, жанр, мистецтво.

Лит. 6.

Александра Нимилович, доцент кафедры музыковедения и фортепиано
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

ПАНОРАМА ЮБИЛЕЙНЫХ КОНЦЕРТОВ ВЫДАЮЩЕЙСЯ УКРАИНСКОЙ КОМПОЗИТОРКИ ЛЕСИ ДЫЧКО

В статье подана панорама юбилейных концертов выдающейся композиторки современности Леси Дычко, раскрываются ее творческие контакты, анализируются исполнения новых произведений известными певцами и хоровыми коллективами Украины.

Ключевые слова: музыка, композитор, концерт, интерпретация, жанр, искусство.

Oleksandra Nymylovych, Associate Professor of the Musicology and Piano Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE PANORAMA OF THE JUBILEE CONCERTS BY THE UKRAINIAN OUTSTANDING COMPOSER LESYA DYCHKO

The article presents the panorama of the Jubilee concerts by outstanding contemporary composer Lesia Dychko. The creative contacts are revealed, the performance of new works by famous singers and by choirs of Ukraine are analysed.

Keywords: a music, a composer, a concert, an interpretation, a genre, an art.

Актуальність проблеми. Урочисто, натхненно і барвисто впродовж 2014 – 2016 років відбувалися відзначення ювілеїв видатної композиторки сучасності Лесі Дичко, присвячені 75-річчю від дня народження і 55-річчю творчої діяльності мисткині. Народна артистка України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка та муніципальної премії “Київ” імені Артемія Веделя, кавалер орденів святого Володимира, Ярослава Мудрого, Княгині Ольги, Святої Великомучениці Варвари, Почаївської ікони Пресвятої Богородиці, “За заслуги”, член Спілки художників України, професор Національної музичної академії ім. П. Чайковського, член-кореспондент Академії мистецтв України, авторка чудових різножанрових музичних композицій – постать,

яка щиро вболіває і сприяє розвитку українського високопрофесійного музичного мистецтва.

Великий талант і працелюбність, висока фаховість і душевність стали запорукою творчого успіху й популярності славної композиторки. А панорама ювілейних концертів є настільки цікавою і багатогранною, що потребує окремого висвітлення і дослідження, адже до сьогодні не знайшла широкого розкриття.

Мета статті полягає в окресленні концертного життя творів відомої композиторки Лесі Дичко, її творчих контактів із відомими співаками, хоровими колективами і оркестрами впродовж 2014 – 2015 ювілейних років.

Виклад основного матеріалу. Перший величний Авторський вечір Лесі Дичко відбувся у Великому залі Національної музичної академії

Україні ім. П. Чайковського 24 жовтня 2014 року саме в день народження мисткині. Виконавці програми – академічний камерний хор “Хрещатик” (художній керівник та головний диригент – заслужений артист України Павло Струць), балетна трупа творчої майстерні Алли Рубіної (артисти балету Національної опери України імені Т. Шевченка Тетяна Андрєєва, Ксенія Іваненко, Володимир Чуприн; студенти кафедри хореографії та сценічного руху Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. Карпенка-Карого; учні Київського державного хореографічного училища (класи педагогів Марії Добрякової і Світлани Луценко), дівочий хор “Вогник” (художній керівник і головний диригент С. Степаненко), хор “Ластівка” (керівник і диригент О. Урсатій), хор “Аніма” НКУКМ (керівник і диригент Н. Кречко), народний хор ім. Г. Верьовки (художній керівник А. Авдієвський, диригент В. Ярема) – винесли на суд численної вдячної публіки цікаву різножанрову концертну програму. З великою майстерністю було виконано: “Натхнення” Хореографічні картини за одноактним балетом “Катерина Білокур” (балет за мотивами картин Катерини Білокур (1983 – 2014). Дослідниця творчості Л. Дичко, доктор мистецтвознавства Софія Грица у монографії “Леся Дичко в житті і творчості” зазначила, що хорові опери “Золотослов” (1992) і “Різдв’яне дійство” (1998), а також балет “Катерина Білокур” (1983), створений під враженням і захопленням самотньою творчістю народної художниці, “усі ці три твори пов’язані з рідною землею, з архідавніми народними традиціями. До них у композиторки особливе ставлення, філософсько-міфологічне сприйняття. Її цікавлять не окремі сюжети, народні мелодії, а їхній дух, внутрішня сутність” [2, 108; 111], що, власне, і утвердилося в чудовій постановці балету.

Описуючи ці яскраві мистецькі заходи, намагатимемось максимально зберігати зміст висловлювань і привітань на адресу ювілянтки від її побратимів, колег, адже в такі захоплюючі і натхненні творчістю композиторки миті, власне, і мовиться сердечно, щиро й переконливо. У вігальних словах проректора КНМА ім. П. Чайковського, заслуженого діяча мистецтв України Л. Олійник, представника міністерства культури України М. Шведа, народних артистів України: професора М. Скорика, голови НСКУ, І. Щербакова, голови Київської організації НСКУ Г. Гаврилець, секретаря НСКУ Т. Невінчаної наголошувалося, що ювілей композиторки відбувається саме у стінах “alma mater”, яку успішно Л. Дичко закінчила піввіку

тому, і в цей же час також стала членом Національної спілки композиторів України. Промовці, звертаючись до ювілянтки з побажанням здоров’я і добра, стверджували, що Леся Дичко і її музика уособлює те, чим прекрасна Україна, вона наповнює наші серця любов’ю до краси, до Батьківщини.

У другому відділі концерту прозвучали хорові твори Л. Дичко: дві частини з Літургії № 1 на канонічні тексти для солістів а’capella “Благослови, душе моя, Господа”, “Прийдіть, поклонімся” і “Пісня про пісеньку” у виконанні дівочого хору “Вогник” (худ. керівник і диригент С. Степаненко); “Сині черевички”, “Зозуля”, “Осінь” із кантати “Сонячне коло” на вірші Д. Чередниченка для дитячого хору і фортепіано і “Щедрик” для дитячого хору а’capella – хор “Ластівка” (керівник і диригент О. Урсатій); Мініатюри на вірші Т. Шевченка для сопрано, мецо-сопрано, сопілки та мішаного хору “Утоптала стежечку”, “Ой маю, маю я оченята”, “Ой стрічка до стрічки”, присвячені М. Кречку і “Ода Києву” з хорового концерту “Краю мій рідний” – хор “Аніма” КНУКіМ (керівник і диригент Н. Кречко); Фантазія “Думка” на слова Т. Шевченка і “Слава Отцю і Сину” із Літургії №2 для солістів і мішаного хору а’capella у виконанні хору “Хрещатик” (художній керівник і диригент П. Струць); балада “Ой, по горі ромен цвіте” на вірші Т. Шевченка для соліста та мішаного хору а’capella з присвятою А. Авдієвському у виконанні народного хору ім. Г. Верьовки (директор і художній керівник А. Авдієвський, диригент В. Ярема).

Концертна програма, яка ввібрала таку кількість творів і виконавців, пройшла на одному диханні, піднесено, майстерно і ювілянтка, виголосивши свою вдячність, наголосила, що почуває себе як “орлиця молода”, а такі миті додають натхнення.

Згодом ініціативу ювілейних заходів, присвячених доробку мисткині, перейняли чудові виконавці, слухачі, шанувальники творчості композиторки у Львові й Одесі.

Другий Ювілейний концерт Лесі Дичко відбувся у Львові в концертному залі ім. С. Людкевича Львівської філармонії 28 жовтня 2014 року. У натхненному виконанні Галицького академічного камерного хору під орудою народного артиста України Василя Яциняка (хормейстери: Василь Долишний, Мар’яна Ферендович) прозвучали твори композиторки: І Літургія (варіант для мішаного хору) і твори, написані на слова Т. Шевченка до 200-річного ювілею поета – фантазія “Думка”, симфонія “Шевченкіана”, Три мініатюри для хору а’capella.

Велич концертного залу, магнетизм музики Л. Дичко, майстерне подання композицій виконавцями і натхнення сприйняття публікою – всі ці чинники гармонійно переплелись у світло-променистій і піднесеній творчій аурі концерту.

Наступною величною подією в культурному житті України (151-й сезон Національної філармонії України) став мистецький проект “Духовні обрії композитора Лесі Дичко”, який відбувся в Колонному залі ім. М. Лисенка 3 грудня 2014 року. Розпочався вечір піднесеним звучанням дитячих голосів – хору хлопчиків та юнаків сектору практики НМАУ ім. П. Чайковського (художній керівник і диригент – Алла Шейко) та дівочого хору Київської середньої спеціалізованої музичної школи ім. Миколи Лисенка (художній керівник і диригент – заслужений діяч мистецтв України Юлія Пучко), школи, в якій свого часу навчалася Леся Дичко і написала свій перший музичний твір. У витонченому і молитовному звучанні цих колективів прозвучали: “Святий Боже” з “Урочистої Літургії” для соліста та мішаного хору а’cappella, текст канонічний (1999) і “Обжинкова” з Камерної кантати “Чотири пори року” для мішаного хору а’cappella, слова народні (1973), а також “Ектенія” і “Отче наш” з “Літургії № 1” для солістів та жіночого хору а’cappella, текст канонічний (1990).

“Індія Лакшмі”, а згодом й “Іспанські”, “Французькі” “Швейцарські” фрески, японські хоку Л. Дичко – усе це вияв бажання розширити горизонти української музики, її тематичну сферу, знайти нові імпульси для власної творчості – зазначає у монографії С. Грица [2, 100]. Власне, слухаючи наступні твори з святкової програми, а саме: “Інтермеццо” – Фантазію для мішаного хору на слова Павла Мовчана (1999), присвячену Юрію Богуцькому та “Шпалери Обуза” – II частина з хорового концерту “Французькі фрески” для читця та мішаного хору а’cappella на слова французьких поетів (1995) у виконанні ансамблю “Благовість” (художній керівник – Тетяна Кумановська, диригент – Сергій Адаменко) вражає багатство і розмаїття музичних виразових засобів мисткині.

Наступними прозвучали балада для соліста і мішаного хору а’cappella на слова Тараса Шевченка “Ой по горі ромен цвіте” – твір цей композиторка написала у 2014 році з присвятою Анатолію Авдієвському, а також “Нехай буде благословенне ім’я Господнє” і “Многії Літа” з “Урочистої Літургії” для соліста та мішаного хору а’cappella на канонічний текст (1999). У величому виконанні муніципального камерного хору “Київ” (художній керівник і головний диригент

– заслужений діяч мистецтв України Микола Гобдич) композиції лунали з натхненням і любов’ю, особливо Многоліття талановитій мисткині.

На завершення першого відділу концерту прозвучали “Хори вічності” – III частина з хорового концерту “Краю мій рідний” для солістів, мішаного хору та ударних інструментів на слова Бориса Олійника та Степана Жупанина (1998) (солістка – Ольга Барусене (меццо-сопрано) та Maestoso. Фінал (Псалом Давидів № 149) – IV частина Симфонії “Шевченкіана” для солістів і мішаного хору а’cappella на вірші Т. Шевченка, написаної також у 2014 році. Ці грандіозні твори виконав хор ім. Платона Майбороди Національної радіокомпанії України (художній керівник і головний диригент – заслужена артистка України Юлія Ткач). Вони стали яскравим виразом одухотворення композиторки красою рідної України, багатством її пісенної культури, поезією сучасників та, особливо, високим Шевченковим словом. Слухаючи ці хорові композиції Лесі Дичко, пригадується влучна і глибока думка С. Грици: “За справжній оркестр служить композиторці хор. У хорі вона почуває себе володаркою. На хор покладає конструктивні, темброві функції в усіх своїх музичних експериментах... Сильні враження, які слухач отримує від музики Л. Дичко, йдуть від її непохитної віри і відданості ідеї, яку вона реалізує у своїх творах” [2, 101 – 102].

Вітання від колег і однодумців мисткині виголосили: заступник директора департаменту мистецтв та закладів освіти Міністерства культури України Михайло Швед, який зачитав привітальну адресу президента України Петра Порошенка; вітання від міського голови Києва Віталія Кличка прочитала Діана Попова; виступили також голова НСКУ Ігор Щербаков, митці Володимир Шейко, Юрій Василенко, Юлія Ткач. Усі промовці, бажаючи міцного здоров’я і натхнення, зійшлись в єдиній думці: Леся Дичко – берегиня українського хорового мистецтва. І. Щербаков висловив своє захоплення величезним переліком написаних творів композиторкою, адже попри титанічну творчу працю, вона надто активна у спілчанській справі, організації фестивалів, педагогічній діяльності. І наче у продовження цих слів, приймаючи привітання, мисткиня трепетно представила своє нове, винятково важливе у її творчому доробку полотно – Симфонічні фрески “Джерело” (“Моя Україна”) в 6-ти частинах для солістів, жіночого, чоловічого, мішаного хорів та симфонічного оркестру.

Твір написаний за картинами сучасних українських художників у 2013 – 14 рр., в якому композиторка намагалася подати окремі грані творчості видатних українських художників сучасності, які влітаються у поняттєвому плані в такий розкішний візерунок як “Моя Україна” і чисте невичерпне “Джерело”, з якого ми всі черпаємо сили і натхнення. Музика, живопис і література – улюблені мистецькі напрямки, в яких працює Леся Дичко. Використані для написання твору картини відомих художників відображають у розмаїтих відтінках фарб те, що зворушило їх, розчулило, а композиторка неперевершено відобразила їх у гармонії звуків та словесних образів, яскравій манері гри *контрастів* у звукових барвах, таким чином тісно переплітаючи різні мистецькі спрямування, які доповнюють один одного, допомагають відтворювати і об’єднувати в єдине ціле і живопис, і музику, і слово.

Отож, перша частина *Moderato cantabile* для симфонічного оркестру створена за чудовою графікою народного художника України, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка, академіка Національної академії мистецтв України, професора Андрія Чебикіна: “Ранок” (1998); “Пісня” (1992); “Казка” (2003). Написана частина в імпресіоністичній манері, філігранна і лаконічна, захоплююча і бездоганна у відчутті форми як і чудові картини художника. *Vivace drammatico* – друга частина для симфонічного оркестру за картинами народного художника України, академіка Національної академії мистецтв України, професора Василя Гуріна: “Матері чекають” (1945 – 1946), “Війна” (1978), “Мій сон. Батько” (1973), “Наше дитинство” (1994). Нестримно-нищівна, атональна симфонічна музика відтворює трагедійні настрої картин живописця про війну і така співзвучна трагічним сучасним відчуттям і реаліям українського життя.

Третя частина *Sostenuto cantabile* написана для народного голосу та жіночого хору а cappella на народні слова і за картинами народної художниці України, члена-кореспондента Національної академії мистецтв України, професора Віри Кулеби-Барінові: “Ой на Івана Купала” (2005); “Колючі трави” (2010); “Мої мрії” (1990). Молитовність і умиротворення, притаманні цій частині циклу, підсилюються інкрустацією симфонічної тканини хорового звучання фрагментами купальських пісень.

Наступна четверта частина *Allegro fantastico* для симфонічного оркестру створена за картинами почесного академіка Національної

академії мистецтв України Олександра Дубовика: “Пастораль” (1989); “Карнавал” (1991); “День народження” (1993). Картини художника-модерніста, його талант розглядати світ в неочікуваному ракурсі, система візуальних кодів і яскравість колористики спонукали Л. Дичко до написання життєдайної, дещо фантастичної музики, яка з нереальних висот несподівано постає в органічній єдності завдяки народному колориту.

Moderato cantabile – п’ята частина циклу написана для сопрано, тенора, чоловічого хору та симфонічного оркестру за монументально-декоративним панно “Біль землі” (Національна бібліотека України ім. В. Вернадського, 1989) народного художника України, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка, академіка Національної академії мистецтв України, професора Володимира Прядки. Панно втілює в собі біль, завданий Чорнобильською катастрофою, багатьма негативними й нищівними експериментами людини над природою, над рідною землею. Фольклорна стихія роботи художника надихнула композиторку до створення, завдяки багатому звукопису, сцени із використанням неповторного колориту чумацьких пісень (за народною українською піснею “Чумаки”). Перед слухачами постають зримі мальовничі картини з поєднанням життєлюбності й драматизму, притаманні для чумацьких пісень.

Фінал *Andante misterioso* для мішаного хору (без слів) та симфонічного оркестру написаний під враженням мисткині від фресок купола церкви Миколи Притиска у Києві (храмі доби ренесансу), створених народним художником України, лауреатом Національної премії України імені Тараса Шевченка, академіком Національної академії мистецтв України, професором Миколою Стороженком. Музична тканина частини заворожує слухача змалованням у звуках давніх традицій сакрального мистецтва.

Твір натхненно прозвучав у виконанні Національної заслуженої академічної капели України “Думка” (художній керівник і головний диригент – народний артист України Євген Савчук), Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України під орудою народного артиста України Володимира Сіренка і солістів – Ольги Засадної (сопрано), Анатолія Погрібного (тенор), заслуженої артистки України Оксани Нікітюк (мец-сопрано). Світова прем’єра цього монументального музичного полотна пройшла на єдиному подиху з бурхливими оваціями і замилюванням публіки. Частина за

частиною у високомайстерному плетиві зливались симфонічно-хорові і сольні епізоди, творячи єдину неповторну музичну фреску під назвою “Джерело” (“Моя Україна”).

Ювілейний концерт продовжився виконанням твору, написаного у 1964 році на слова Тараса Шевченка до 150-річного ювілею поета – Респодії “Думка” для сопрано, чоловічого хору та симфонічного оркестру. У виконанні Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України, чоловічого складу Національної заслуженої академічної капели України “Думка” та хору студентів Національної музичної академії України ім. П. Чайковського, солістки Іванни Пліш (сопрано) під орудою народного артиста України Євгена Савчука цей драматичний твір – монолог дівчини, розлученої злою долею з коханим – прозвучав монолітно, з поданням увиразнено цілісного образу, з філігранним поєднанням оркестрового супроводу і голосового тембрального багатства. Урочистості, наснаженості й теплоти додавали змістовні коментарі ведучої концерту – Світлани Корецької.

На завершення святкової програми у виконанні студентського хору НМАУ ім. П. Чайковського, Національної заслуженої академічної капели України “Думка” піднесено прозвучала четверта частина “Замок Шамбор” з хорового концерту “Французькі фрески” для мішаного хору (без слів), органу та труби (солісти – Михайло Вовк (труба), заслужений діяч мистецтв України Галина Булибенко (орган) та “стоголосе” Многоліття для ювілярки – композиторки Лесі Дичко.

Через кілька днів, а саме 20 грудня 2014 року, в концертній залі Київської дитячої школи мистецтв № 8 (директор В. Федченко) з успіхом відбувся творчий вечір “Духовні обрії композитора Лесі Дичко” до ювілею від дня народження.

Чимало сучасних українських композиторів працюють над створенням музики для дітей. Серед цього грона митців поважний доробок для обдарованого молодого покоління створила і Леся Дичко. Концертна програма, в якій виконавцями творів композиторки-ювілярки були вихованці музичних шкіл Києва, власне, і був задуманий, щоб продемонструвати багатство і розкіш цього доробку мисткині, його сприйняття і відтворення маленькими талантами, їхню радість і захоплення цими композиціями та ще й виконанням у присутності авторки, яка щедро обдаровувала молодих концертантів солодощами і пам’ятними буклетами. Живе спілкування молоді з композитором, слухання розповідей про історію написання творів, спогадів про навчання, про

педагогів, про захоплення і їхнє втілення у творчості (цікавість до передачі образів живопису та декоративно-прикладного мистецтва, а також вражень від пам’ятників архітектури; зацікавленість долею видатних жінок світу; прагнення відобразити в музиці особливості пір року, їх сезонні зміни) – важливий компонент розвитку талановитого покоління. На таких засадах і був побудований творчий вечір “Духовні обрії композитора Лесі Дичко”.

Поетичною окрасою імпрези став виступ Дмитра Чередниченка – відомого українського поета, письменника та перекладача. Багаторічна плідна співпраця поета і композиторки проявились у створенні Л. Дичко солоспівів та кантат, зокрема, однієї з найбільш відомих – “Сонячне коло” на вірші Д. Чередниченка. І цього разу прозвучав новий вірш, який поет спеціально створив до ювілею мисткині.

Концертна програма вражає різноплановістю: тут духовні, архітектурні, живописні, пейзажні акценти у хоровому, фортепіанному, вокальному, інструментальному жанрах. А виконавцями були як молоденькі, так і доволі зрілі професіонали: учні київських дитячих музичних шкіл № 10, 13, 24, 27, 32 та ім. С. Турчака, дитячої школи мистецтв № 7, студенти коледжу та факультету музичного мистецтва Київського інституту музики ім. Р.М. Глієра.

Духовна музика прозвучала як молитовне обрамлення концерту у виконанні хорових колективів ДШМ № 7 КМУАТ ім. С. Лифаря: хор старших класів “Радосинь” та хор випускників “Ярославна” виконали фрагменти з Літургії № 1 (солістка Марія Панталій, керівник – викладач-методист Луїза Коваленко).

Незабутнє враження справили вокальні твори Л. Дичко у виконанні Ольги Белькової, Меланії Куліш, Богдана Шкоди, Поліни Маркової, Марії Погребняк, Ольги Слатвінської, а вокальний ансамбль “Ангельорус” КДМШ № 23 (керівник – Тетяна Стефанишина) виконав “Хвали, душе моя, Господа” з Літургії № 1 для однорідного хору на канонічні тексти.

Фортепіанні твори Л. Дичко звучали також у виконанні різних за віком артистів – учня II класу Івана Віницького; випускників музичних шкіл та студентів КІМ ім. Р. М. Глієра: Злати Зайченко, Владислави Поян, Анни Горобець, Георгія Павлова, Юлії Морикіної, Ніни Крот, Юлії Битюкової.

Слухові враження підсилювалися використанням відео матеріалів, які супроводжували звучання фортепіанних циклів “Замки Луари” та “Алькасар... Дзвони Арагону”, доповнюючи

звукові барви зображеннями реальних архітектурних споруд, українських писанок, які завше надихають композиторку до народження її нових чудових творів.

Самобутніми за задумом та звучанням виявилися діалоги-ігри “Зима” та “Бджілка” у виконанні хору середніх класів “Тенерецця” ДМШ № 13 ім. М. Глінки (керівник – Сергій Вовк). Мінливий ритм, відсутність конкретної висоти звуків, поліфонізована тканина, мовленнєва інтонація і мелодика – усі ці виразові засоби композиторки були виконані дітьми з великою технічною вправністю і свіжістю звучання викликали неабияке захоплення публіки. Цікаво прозвучав твір “Весна” в перекладі для ансамблю скрипалів та фортепіано у виконанні ансамблю скрипалів “Тоніка” ДШМ ім. С. Турчака (керівник – Ірина Келемен-Книщенко).

На завершення програми ювілянтка висловила слова вдячності всім, хто причетний до організації концерту і, передусім, керівникам колективів і викладачам, які підготували своїх вихованців: Валентині Назаровій, Світлані Меркуловій, Юлії Шавердашвілі, Євгенії Самойловій, Галині Войцехівській, Тетяні Стефанишиній, Лідії Сумароковій, Мальвіні Зарудянській, Тетяні Півоваровій, Ірині Гаврилюк; як також і концертмейстерам – Юлії Неволіній, Тетяні Малявкіній, Тетяні Чайці, Тетяні Васько, Андрію Фоміну, Анастасії Шариній, Наталії Рашевській. Особливо тепло привітала Л. Дичко ведучу концерту, музикознавця Наталію Данченко з Донецька, яка у зв’язку з тимчасовою окупацією проживає з родиною в Києві. У привітній аурі ювілейного концерту “Духовні обрії композитора Лесі Дичко” основними винуватцями стали світла і позитивна музика композиторки та наснажені її творчістю юні виконавці.

Наступною перлиною у цьому коштовному концертно-ювілейному намисті Лесі Дичко стало урочисте відкриття Різдвяного фестивалю 8 січня 2015 року в Одеському Національному академічному театрі опери і балету. Адже у першому відділі концерту прозвучала світова прем’єра її хорової опери “Різдвяне дійство” для читця, солістів, дитячого та мішаного хорів, труби та ударних інструментів. У цій величній імпрезі брали участь: солісти опери – Анастасія Голуб (сопрано), Юлія Терешук (сопрано), Марина Годулян (меццо-сопрано), Катерина Цимбалюк (меццо-сопрано), Дмитро Павлюк (бас, читець), Іван Газінський (баритон), Сергій Зарицький (тенор), Андрій Чугаєвський (баритон); студентський хор Одеської національної музичної

академії ім. А. В. Нежданової (художній керівник – професор Григорій Ліознов, диригенти – Галина Шпак, Валерій Регрут); дитячі хори школи педагогічної практики Одеської національної музичної академії ім. А. В. Нежданової (художній керівник – Євгенія Бондар) і Одеської середньої спеціалізованої музичної школи ім. П. С. Столярського (художній керівник – Тетяна Яковчук); жіночий хор Одеського обласного центру української культури “Оріана” (художній керівник – Галина Шпак); Віталій Буйницький, Петро Ковальчук, Олексій Герасимов, Ігор Карімов (труба), Уляна Ріпак, Сергій Роздорожний (ударні); концертмейстери Ганна Безкоровайна, Ірина Єфремова, Юлія Іванова, Наталія Кремльова, Наталія Левченко, Вероніка Струк; режисер Оксана Тараненко, ведучий Сергій Красних.

Ще на початку 1990-х років Л. Дичко захопилася ідеєю написати хорову оперу на Різдвяний сюжет і присвятила її диригентові Євгену Савчуку. Опера демонструє оригінальне трактування авторкою історії Різдва Христового та сучасного погляду на це свято. “Різдвяне дійство” – це пошуки духовного в історії і національних традиціях України.

Кульмінаційні точки “Вертепу” стають емоційно-енергетичними сплесками, які миттєво відчуває слухач, співпереживаючи і вникаючи в урочисті й трагічні події сюжетної канви. Композиторка використовує різноманітну хорову техніку, створюючи унікальний архітектонічний орнамент. Як зазначає дослідниця Т. Кривицька “Цей твір – не лише одна з перших в українському професійному мистецтві спроб стилізувати театральний різдвяний жанр на грані традицій шкільної духовної драми і фольклорного вертепу. У ньому знайшли своє продовження пошуки композиторки в опосередкуванні фольклорних джерел у найрізноманітніших якість: обробки, стилізації та семантики на рівні жанровості та виразових засобів” [3, 258 – 259].

Після прем’єрного виконання опери преса щедро і хвально відгукувалася про твір Л. Дичко. Зокрема у статті Юлії Гомельської зазначалося, що “Різдвяна історія Лесі Дичко вражає і радує своїм позитивним зарядом, імпульси від якого, розпливаючись, немов кола по воді, поглинають увесь простір довкола” [1, 14].

Відбриніли звуки святкових концертів до ювілею від дня народження славної композиторки, як у 2015 році у мистецькому житті Лесі Дичко додався ще один щедрий ювілей – 55-річчя творчої діяльності, який також був відзначений масштабним Авторським вечором. Композиції Л. Дичко широко відомі як в Україні, так і далеко

за її межами: у США, Канаді, Франції, Великобританії, Німеччині, Данії, Іспанії, Угорщині, Болгарії, Польщі. В Україні хоріві твори композиторки представлені у репертуарі всіх професійних колективів, які часто гастролуючи й беручи участь у різноманітних конкурсах і фестивалях, популяризують і творчість Л. Дичко, і загалом сучасне українське хорове мистецтво. Тож, 26 листопада 2015 року у великій залі Національної музичної академії ім. П. Чайковського відбулася музична зустріч з мисткинею – прозвучали два твори: балет “Катерина Білокур” (балетмейстер-постановник заслужена артистка України Алла Рубіна) та хорова опера “Золотослов”.

Хореографічні картини “Натхнення” за одноактним балетом “Катерина Білокур” (балет за мотивами картин Катерини Білокур (1983 – 2014) – всесвітньовідомої мисткині, народної художниці України) був поставлений тими ж силами, що й під час ювілейного концерту 24 жовтня 2014 року: артистами творчої майстерні Алли Рубіної у супроводі (в записі) Заслуженого академічного симфонічного оркестру Національної радіокомпанії України (художній керівник і головний диригент – народний артист України Володимир Шейко). Провідні партії у балеті виконали: Катерина Білокур – Тетяна Андреева, Кобзар – Володимир Чуприн, Квітка душа – Ксенія Іваненко, Катерина-дівчинка – Анастасія Суханова, Душа Катерини – Марія Мяснікова, Батько Катерини – Денис Цтєх, Мати Катерини – Христина Бурдейна, Рок – Влада Аксютіна, Війна – Роман Хафізов. Варто зазначити, що всі виконавці глибоко вникнувши у музичну канву твору, у внутрішній образ як головної героїні, так і інших дійових осіб, дивовижно поєднали яскравість емоційних контрастів з чистотою ліній і досконалістю форм. Майстерно і наснажено вдалося відтворити зміст твору, який окреслює світ уяви художниці. Незважаючи на усі життєві перипетії, картини Катерини Білокур життєдайні, це неповторні образи рідної української землі, які так вдало відобразила композиторка Л. Дичко у пишних звукових барвах музичного твору.

У другому відділі концерту прозвучала Хорова опера “Золотослов” для солістів і двох хорів, побудована на текстах народних обрядових пісень із книги “Золотослов” (Поетичний космос давньої Русі), виданої 1988 року у видавництві “Дніпро” в упорядкуванні М. Москаленка та в редакції Д. Павличка. Написана опера (1991 – 1992 рр. (II редакція – 2003 р.) на лібрето композиторки і присвячена хормейстеру Марії Дитиняк – відомій

українській музичній діячці з Канади. Дослідниця творчості Л. Дичко Є. Пахомова зазначила, що: “Жанр “Золотослова” поєднує у собі ознаки опери і ораторії... Хор, якому традиційно відводилася в опері вторинна роль, завдяки творчості Лесі Дичко став не лише активною дійовою особою, але й головним – і єдиним – героєм оперної драми” [5, 111].

Яскраво передати усі нюанси змісту, образів і тембрів неперевершено вдалося виконавцям: лауреатам міжнародних конкурсів – Марії Саламін (Наречена Марусенька, сопрано), Ользі Борусене (Подруга Марусеньки, мецо-сопрано), Анатолію Погрібному (Дружба Іванка, тенор); заслуженим артистам України – Костянтину Клейну (Наречений Іванко, бас), Оксані Нікітюк (Сирота (голосільниця), сопрано); знаменитим колективам – Академічному хору ім. Платона Майбороди Національної радіокомпанії України під керівництвом заслуженої артистки України Юлії Ткач, Муніципальному академічному камерному хору “Хрещатик” під орудою заслуженого артиста України Павла Струця, вихованцям Алли Рубіної, які суголосно відтворили картину українського старовинного побуту, і, звичайно, режисеру-постановнику народній артистці України Ірині Даць.

Хвилеподібні мелодичні лінії, речитативи, часта зміна тембрових планів хору, зв’язок з фольклорними пластами (календарно-обрядові – коляда, щедрівка, веснянка; весільні пісні; плачі-голосіння), велика увага до словесних зворотів, поліфонічний розвиток, лейттематизм з варіаційними видозмінами, гармонічна складність (часта зміна тональних планів), змінність метрів, просторовість звучання, майстерна хорова оркестровка – така сукупність виразових засобів, які творять вітально-прославу і життєдайну канву опери “Золотослов”, майстерність виконавців і захоплення публіки цього святкового вечора плавно перелились у гучне бравісісімо і багатоліття для ювілянтки Лесі Дичко.

У 2015 році вийшов також і документальний фільм “Я бачу музику в кольорах” (ТК “Культура”, режисер Оксана Грузицька) про видатну композиторку сучасності Лесю Дичко, який, власне, і розпочинається фрагментом запису цього вечора до 55-річчя творчої праці композиторки (26 листопада 2015 року) з виступу ректора Національної музичної академії України ім. П. Чайковського, народного артиста України Володимира Рожка, який назвав Л. Дичко унікальним митцем, невгамовною натурою зі своїм образним тематизмом, яка сприймає світ по-своєму і прагне втілити його у семи нотах. Фільм розгортається за кульмінаційними вершинами

творчої і життєвої біографії мисткині, переплітаючись з розповіддю самої героїні картини, історією написання і звучанням її музичних полотен (кантати “Червона калина”, балету “Катерина Білокур”, симфонічних фресок “Джерело” (“Моя Україна”), опери “Золотослов”), висловами про мисткиню і її творчість видатних представників сучасного українського мистецтва. Композиторка постає перед нами як творець музики і педагог, як невтомний громадсько-культурний діяч і берегиня української хорової музики. А ще, за словами чоловіка Євгена Махновця – культуролога, архівіста, дослідника творчості А. Веделя, Леся Дичко – талановита, трудолюбива, чуйна, добра людина і дружина. Подружжя разом багато подорожує, милуючись і надихаючись природними, духовними і мистецькими скарбами в рідній Україні і за кордоном, а також, читаючи лекції про українську культуру, хорове мистецтво, надбання української музики. Лише у 2016 році здійснили поїздки з лекціями до Хмельницького, Дніпра, Житомира, Вінниці, Чернівців, Кропивницького.

Леся Дичко є постійним членом оргкомітетів фестивалів “Київ Музик Фест”, “Прем’єри сезону”, головною журі хорового конкурсу “Південна Пальміра” (Одеса), багаторічним членом журі конкурсу церковної хорової музики “Хайнувка” у Білостоку (Польща) і вважає цей хоровий турнір “унікальним, адже він є єдиним у католицькій Польщі, що сприяє консолідації світових хорових сил, пропагуючи православний спів країн слов’янської спільноти” [6].

Знаменює, що 6 жовтня 2016 року в програмі Концерту-закриття XXVII Міжнародного фестивалю “Київ Музик Фест 2016”, присвяченого 20-річчю створення Національної академії мистецтв України відбулася презентація видання кантати “Леся Дичко. “Червона калина” (версія 1974 р.)”, опублікованої у видавництві “Троно” та компакт-дису “Леся Дичко. Урочиста літургія для мішаного хору Літургія № 2 Іоана Золотоустого”, а 8 жовтня 2016 року у Великому залі НМАУ ім. П. Чайковського у рамках цього ж фестивалю знову натхненно прозвучав твір Л. Дичко “Джерело” у виконанні Академічного хору ім. Платона Майбороди Українського радіо

(художній керівник Юлія Ткач), Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України (художній керівник і головний диригент Володимир Сіренко) і солістів Ольги Засадної, Оксани Никитюк і Анатолія Погребного.

Леся Дичко – мисткиня, яка створила свій неповторний стиль, сповнений національним колоритом, любов’ю до людей і природи, архітектури і образотворчого мистецтва. Як зауважила доктор мистецтвознавства, професор Стефанія Павлишин: “Творчість композиторки невідривно пов’язана з українським фольклором. Та відбувається це в особливий спосіб ..., черпаючи з них (українських пісень – О. Н.) щось найглибше, найістотніше як стимул до власного самовизначення” [4, 6].

“Я дуже люблю природу, рідну землю. Кожен звук, кожен акорд я бачу в кольорі” – говорить народна артистка України, композиторка Леся Дичко. Тож нехай ці творчі барви, глибокі почуття і віра, міць духу і тіла, невичерпна енергія і наснага супроводжують мисткиню в житті й творчості на багаті літа!

1. Гомельська Ю. Різдвяне дійство Лесі Дичко // *Вечірня Одеса*. – 2015. – №7–8 (10121–10122).

– 22 січня; Гомельська Ю. Дивовижні вібрації душі Лесі Дичко // *Музика*. – 2015. – № 6. – С. 14.

2. Грица С. Леся Дичко в житті і творчості / *Софія Грица*. – Дрогобич: Посвіт, 2012. – 272 с.

3. Кривицька Т. Традиції народних театральних дійств у сучасних українських музично-сценічних жанрах (на прикладі опери “Різдвяне дійство”) / *Т. Кривицька* // *Українське музикознавство: Збірка наукових праць*. – К., 2008. – Вип. 34 – С. 259–267.

4. Павлишин С. Найвизначніша українська композиторка / *Стефанія Павлишин* // *Наше життя (Нью-Йорк)*. – 1999. – № 4. – квітень. – С. 5–7.

5. Пахомова Є. Неофольклористичний контекст оперної творчості Лесі Дичко (на прикладі опер “Золотослов” та “Різдвяне дійство”) / *Євгенія Пахомова* // *Київське музикознавство*. – 2013. – Вип. 46. – С. 106–116.

6. Семененко Н. “Фестиваль співаючої душі” / *Наталія Семененко* // *День*. – 2016. – 16 червня.

Стаття надійшла до редакції 26.11.2016

“Завдяки великим співакам, музика отримала людський голос”.

Леонід Сухоруков
письменник

